

496. 5.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 7 Juli 1947.)

Evenals de zeer vele leden, die er hun instemming mee be-
tuigden, dat de hier gevraagde machtiging zal worden beperkt
tot de afwikkeling van de geldzuivering, wensden de onderge-
tekenden, dat deze afwikkeling thans spoedig haar beslag zal
krijgen. Zoals in de Memorie van Toelichting bij het onder-
havige wetsontwerp reeds werd opgemerkt, diende, alvorens
daarmede een aanvang kon worden gemaakt, gewacht te worden
tot het ontwerp van wet op de vermogensheffing ineens, welke
heffing tevens het sluitstuk op de geldzuivering zal vormen, tot
wet verheven zou worden. De eerste ondergetekende heeft het
stellige voornemen om zo spoedig mogelijk na de afkondiging
van de wet op de vermogensheffing ineens de afwikkeling van
de geldzuivering een aanvang te doen nemen. Hij vertrouwt
haar te hebben voltooid op het ogenblik waarop de termijn
van normale invordering van de voorlopige aanslagen in de ver-
mogensaanswasbelasting en in de vermogensheffing ineens zal
zijn afgelopen, waarmede naar schatting een jaar tijds gemoeid
zal zijn.

De hier aan het woord zijnde leden dringen op een met be-
kwame spoed afwickelen van de geldzuivering aan om op deze
wijze een einde te maken aan de misstanden en onbillijkheden,
welke thans nog op dit terrein zouden heersen en zijn van
mening, dat er in het Voorlopig Verslag der Eerste Kamer
nopens de Vermogensheffing ineens te recht op wordt gewezen,
dat het excedent aan geblokkeerd geld, dat na de invordering
der beide heffingen zal blijven bestaan, fiscaal ten onrechte
geblokkeerd geld is, zodat het extra derven van rente door
houders van geblokkeerde saldo's bij het slepend houden van
de definitieve liquidatie van het geblokkeerde geld een offer zou
betekenen, dat in redelijkheid niet mag worden gevraagd. De
eerste ondergetekende heeft in zijn Memorie van Antwoord op
bedoeld Voorlopig Verslag der Eerste Kamer er reeds op ge-
wezen, dat de blokkering van een deel der tijdens de bezettings-
jaren overmatig gestegen geldcirculatie om zuiver monetaire
redenen heeft plaats gevonden. Om gevaar voor inflatie te voor-
komen is destijds aan het overtollige geld de koopkracht ont-
nomen. Er bestaat dan ook slechts monetair geblokkeerd geld
en geen fiscaal geblokkeerd geld. Het feit, dat de fiscus in
nauwe relatie tot de geldzuivering trad, was slechts het gevolg
van het feit, dat de monetaire blokkering enerzijds een dank-
bare gelegenheid schiep tot constatering van het in geldvorm
geaccumuleerde vermogen en anderzijds het aanzien gaf aan
een gemakkelijk realiseerbaar verhaalsobject. De fiscus heeft
wel van het bestaan van de monetaire blokkering gebruik ge-
maakt, doch is — afgezien van de slechts schaars toegepaste
bevoegdheid uit hoofde van artikel 4d der Beschikking Deblok-
kering 1945 (*Staatsblad* No. F 332) — zelf niet tot blokkering
overgegaan. Aangezien er — behoudens de zoeven genoemde
onbetekenende uitzondering — slechts monetair geblokkeerd
tegoed bestaat, is het onjuist te spreken van „fiscaal ten on-
rechte geblokkeerd” tegoed. Daarenboven verwacht de eerste
ondergetekende, dat er in het kader van de door hem geprojec-
teerde afwikkeling der geldzuivering na de normale invorderings-
termijn der heffingen nagenoeg geen geblokkeerde saldi meer
aanwezig zullen zijn. Door gebruikmaking van de in de Memorie
van Toelichting genoemde opties zullen de houders dezer saldi,
voor zover de fiscus een fiat heeft verleend, terstond in de
gelegenheid zijn om een passende en tevens rendement opleve-
rende bestemming aan hun geblokkeerd tegoed te geven. Mocht
na de invordering van de voorlopige aanslagen in de beide hef-
fingen blijken, dat er nog geblokkeerde tegoeden zijn overge-
bleven, welker houders niet hebben kunnen besluiten een der
hun geboden opties te bezigen, dan zullen deze terstond na de
invordering worden omgezet in een langlopende lening. De eerste
ondergetekende meent dan ook, dat geen vrees behoeft te wor-
den gekoesterd, dat na de invordering van de voorlopige aan-

slagen in heffingen nog geblokkeerd geld zal blijven bestaan en
dat derhalve ook geen gevaar bestaat voor het derven van rente,
nadat bedoelde invordering haar beslag heeft gekregen. Integen-
deel, de mogelijkheid om niet voor de betaling der heffingen
bestemd geblokkeerd geld rentegevend te beleggen, zal reeds
komen te bestaan, zodra de fiscus te kennen heeft gegeven
daarop geen verhaalsrechten te zullen uitoefenen.

De leden, hier aan het woord, wezen er op, dat het hebben
van geblokkeerd tegoed dikwijls het resultaat van toevallige
omstandigheden is, hetgeen vooral zou spreken bij bedrijven.
Het is inderdaad juist, dat de omvang van de goederenvoor-
raad op het tijdstip waarop de blokkering plaats vond, in dit
verband een belangrijke omstandigheid is geweest voor de in-
dividuele ondernemer. Bij de deblokkering is daarmede door
De Nederlandsche Bank echter in sterke mate rekening ge-
houden. Behalve de eerste vrijgave van 25 % van het geblok-
keerd tegoed op 3 October 1945 konden de bedrijven daarna,
voor zover daartoe de noodzaak bestond, nog tot 30 % van
hun geblokkeerd tegoed vrij krijgen. Voor bedrijven, die op het
moment van de geldblokkering zeer slecht in hun voorraden
zaten, werden daarenboven nog speciale deblokkeringsfaciliteiten
geopend. Door deze individuele behandeling is De Nederland-
sche Bank er in geslaagd, achteraf corrigerend op te treden en
behoefden dergelijke bedrijven eerst tot creditopneming over
te gaan, nadat zij door individuele deblokkering waren gebracht
in een ongeveer gelijke positie als die ondernemingen, welke ten
tijde van de geldblokkering beschikten over een goederenvoor-
raad, die toentertijd onder de geldende omstandigheden als min
of meer normaal kon worden aangemerkt.

De eerste ondergetekende wil de in de tweede alinea van
het Voorlopig Verslag aan het woord zijnde leden gaarne toe-
zeggen de Kamer periodiek, bijvoorbeeld driemaandelijks, ver-
slag uit te brengen van het verloop der afwikkeling van de
geldzuivering. In dat verband vestigt hij tevens de aandacht
op de als bijlage aan deze Memorie van Antwoord toegevoegde
nota, houdende een overzicht van de in de afgelopen twaalf
 maanden terzake van de geldzuivering genomen maatregelen,
welke in hoofdzak de strekking hadden de bestaande bepa-
lingen te vereenvoudigen en te verzachten.

De eerste ondergetekende kan volledig instemmen met het
oordeel van de verscheidene leden, die het lange voortlopen der
geldsanering een rechtstreeks gevolg achten van de trage gang
van zaken bij de vaststelling van de beide grote heffingen. Hij
stelt het op prijs, dat deze leden in zijn zienswijze delen, dat
onder deze omstandigheden een verlenging van de aan de Mi-
nister van Financiën verleende machtiging ter afwikkeling
der geldzuivering onvermijdelijk is.

Door de verlaging met 20 % van het tarief der heffing ineens
zal ongetwijfeld een geringer bedrag aan geblokkeerd tegoed
rechtstreeks door de heffingen worden geabsorbeerd. Doordat bij
de oorspronkelijke voorgestelde heffing-percentages toch niet alle
contribuabelen hun aanslagen in geblokkeerd geld zouden heb-
ben voldaan, is dit bedrag kleiner dan f 400 miljoen te stellen.

Op deze wijze wordt in elk geval de afwikkeling wel extra
belast, aangezien nu het excedent aan geblokkeerd tegoed groter
is geworden. Ook dit grotere excedent aan geblokkeerd tegoed
zal door gebruikmaking van een der geboden opties een bestem-
mingsmogelijkheid dienen te vinden. Zulks behoeft echter geen
belemmering te vormen binnen één jaar al die formele voor-
schriften uit te vaardigen die voor de afwikkeling van de geld-
zuivering nodig zijn.

De op bladzijde 1, 4de alinea, van het Voorlopig Verslag aan
het woord zijnde leden stellen terecht, dat de optie, welke de
gelegenheid opent met een excedent aan geblokkeerd geld
effecten te verwerven, er toe leidt, dat de verkopers dezer
effecten vrij geld zullen ontvangen. Bedoelde optie wordt —
zover zij zal strekken — door de eerste ondergetekende in het
kader van het met de heffingen samenhangende vermogens-
changelement noodzakelijk geacht om het van de zijde der con-
tribuabelen te verwachten effectenaanbod te kunnen doen op-
vangen door houders van een excedent aan geblokkeerd tegoed.
Zij, die als contribuabelen in de heffingen tot verkoop van
effecten overgaan, zullen het in vrij geld ontvangen provenu
vrijwel geheel aan de fiscus overdragen. Waarschijnlijk zullen
krachtens bedoelde optie ook wel effecten gekocht kunnen wor-
den welke niet afkomstig zullen zijn van contribuabelen in de
heffingen. Thans is de drang tot verkoop van deze zijde echter
niet groot en wordt het ter beurze aangeboden materiaal ge-
makkelijk opgenomen tegen betaling in vrij geld. Er zijn voors-

Verlenging van de machtiging als is bedoeld in art. 1, eerste lid, van het Machtigingsbesluit geldzuivering (Stbl. no. F 133).

hands geen redenen om aan te nemen, dat laatstbedoeld aanbod in de naaste toekomst zal toenemen. Wordt deze verwachting bewaarheid, dan is ook de kans op geldschepping uit hoofde van het bestaan van de effectenoptie niet groot. Toch zal het noodzakelijk zijn om nauwkeurig toe te zien op de wijze waarop en de mate waarin van de effectenoptie gebruik zal worden gemaakt en zal, indien de omstandigheden daartoe aanleiding mochten geven zo nodig corrigerend dienen te worden ingegrepen.

Aanvankelijk heeft de eerste ondergetekende, evenals de hier aan het woord zijnde leden, gezocht naar een oplossing, waarbij onder gebruikmaking van de effectenoptie slechts affecten zouden mogen gekocht worden onder voorwaarde, dat de verkoper de opbrengst der effecten rechtstreeks zou afdragen aan de fiscus. Een dergelijke methode bleek echter alleen uitvoerbaar indien naast de bestaande beurshandel in vrij geld een aparte beurs zou worden ingesteld voor de handel in effecten tegen betaling in geblokkeerd geld, aangezien het technisch niet mogelijk is het effectenaanbod van hen, die alleen betaling in vrij geld wensen te ontvangen, naast het aanbod van de zijde der contribuabelen, te stellen tegenover kopers, welke ten dele slechts beschikken over geblokkeerd tegoed. Op een beurs waar kopers en verkopers anoniem zijn, kan de afrekening slechts plaats vinden in één soort geld. Bij handhaving van de doelstelling, dat het voor aankoop van effecten aan te wenden geblokkeerde geld rechtstreeks naar de fiscus dient te vloeien, bleek maar één oplossing mogelijk: het scheppen van twee effectenbeurzen, één in vrij geld en één in geblokkeerd geld, ieder met een eigen koersvorming. Uit hoofde van het verschil in koersniveau zouden bovendien nog maatregelen genomen dienen te worden de verstorende invloed van arbitrage tussen de vrije en de geblokkeerde beurs te voorkomen. De eerste ondergetekende acht een dergelijk ingewikkeld stelsel, hoewel het op theoretische gronden aantrekkelijk is, praktisch onuitvoerbaar en heeft daarom er van afgezien een oplossing in deze richting te zoeken.

De eerste ondergetekende begrijpt, dat vele leden het bevreunden, dat het onderhavige wetsontwerp op zo korte termijn door de Staten-Generaal moet worden behandeld. Hij is echter van mening geweest een dergelijk ontwerp van wet niet aan de Staten-Generaal te kunnen voorleggen, vóórdat hij althans in globale trekken kon mededelen op welke wijze hij gebruik dacht te maken van de door hem gevraagde machtiging. Om in staat te zijn zulks te doen zag hij zich verplicht af te wachten wat het oordeel der Staten-Generaal zou zijn over het ontwerp van wet Vermogensheffing ineens, welke heffing tevens het sluitstuk op de geldsanering diende te zijn. In de hoop, dat ook de Eerste Kamer nog tijdig genoeg met de behandeling van het ontwerp vermogensheffing ineens gereed zou zijn om deze heffing als een vaststaand feit in zijn calculaties te kunnen opnemen, heeft hij het onderhavige ontwerp zo lang mogelijk aangehouden. Zodra echter bleek, dat de behandeling door de Eerste Kamer niet zo spoedig kon plaats vinden, dat daarop met het oog op het binnenkort verstrijken van de termijn, waarvoor aan hem de geldzuiveringsmachtiging werd verleend, gewacht kon worden, heeft hij besloten niet langer af te wachten en bevordert, dat het ontwerp van wet aan de Tweede Kamer werd toegezonden. Hij heeft daarbij zijn in de Memorie van Antwoord ontvouwd plan de campagne gebaseerd op de onderstelling, dat de Eerste Kamer de vermogensheffing ineens zal aanvaarden. Hij is overigens van mening, dat het feit, dat de richtlijnen van de afwikkeling der geldzuivering bij de schriftelijke en mondelinge behandeling der vermogensheffing ineens reeds meermalen een onderwerp van discussie zijn geweest, het bezwaar van de korte tijd van behandeling van het onderhavige ontwerp van wet in belangrijke mate opheft.

In tegenstelling met de hier aan het woord zijnde leden is de eerste ondergetekende van mening, dat facilititeit, op grond waarvan de beide heffingen ook kunnen worden betaald met Staatsobligaties, er nimmer toe kan leiden dat na het voldoen der aanslagen in de heffingen de omvang van het excedent aan geblokkeerd tegoed wordt vergroot. Deze contribuabelen zijn toch gehouden hun aanslagen in de eerste plaats te voldoen uit hun geblokkeerd tegoed.

Bedoelde facilititeit heeft wel tot gevolg dat de niet over voldoende geblokkeerde middelen beschikkende contribuabelen, voor zover zij Staatsfondsen bezitten, niet tot liquidatie behoeven over te gaan. Bij de voorbereiding van de wetsontwerpen Vermogensaanwasbelasting—Vermogensheffing ineens werd het dienstig geacht om verschuivingen op de kapitaalmarkt, voort-

vloeiende uit liquidatie van vermogensobjecten teneinde de aanslagen in de beide heffingen te kunnen voldoen, zo veel mogelijk te voorkomen. Zulks kon in de eerste plaats geschieden door te bepalen dat staatsfondsen ter voldoening van de aanslagen in de heffingen door de fiscus a pari in betaling zullen worden genomen, aangezien staatsfondsen enerzijds in vrijwel alle beleggingsportefeuilles voorkomen en anderzijds het vermogensobject vormen dat het eerst in aanmerking komt om door de fiscus als betaling in natura te worden aanvaard.

Een overweging van belang was hierbij nog, dat niet geheel valt te overzien of de synchronisatie van het beschikbaar komen van excedenten in geblokkeerd tegoed, welke aan het vermogens-changement willen deelnemen, en het aanbod van vermogenswaarden wel zo volledig zal zijn, dat te allen tijde een voldoende opnemingscapaciteit zal bestaan. Teneinde de kans tot versortingen op de kapitaalmarkt tot een minimum te reduceren, werd gemeend in het belang der contribuabelen goed te doen, althans het aanbod van staatsfondsen te elimineren. Hoewel er dus belangrijke argumenten bestaan om betaling van de heffingen in Staatsfondsen mogelijk te maken, kan de eerste ondergetekende niet verhelen, dat de liquidatie van het excedent op deze wijze wordt bemoeilijkt. De nagestreefde oplossing moet dan ook als een compromis worden beschouwd, waarbij de belangen van de contribuabelen en die van houders van excedenten aan geblokkeerd geld zo goed mogelijk tegen elkander zijn afgewogen. Door de verlaging van het tarief der heffing ineens is het accent van dit compromis verschoven ten voordele van de contribuabelen.

Uit het feit, dat de hier aan het woord zijnde leden het bevreunden, dat de facilititeit is verleend om de aanslagen in de heffingen te voldoen met staatsfondsen, aangezien naar hun inzien voornamelijk hieruit het probleem van het overtollig geld is voortgevloeid, zou de eerste ondergetekende mogen afleiden, dat deze leden er de voorkeur aan zouden gegeven hebben, dit „overtollige geblokkeerde geld” in de eerste plaats langs de weg van het vermogens-changement alsnog op indirecte wijze bij de fiscus te doen terechtkomen. Het heeft hem dan ook verwonderd, dat deze zelfde leden in een volgende passage van het Voorlopig Verslag de geldsanering willen afwikkelen door voor het overtollig geblokkeerd geld een lening uit te geven tegen een rente van 3½ % met een looptijd van 50 jaar en regelmatige jaarlijkse aflossing en op deze wijze dus elke mogelijkheid tot bevordering van een vlot verloop van het vermogens-changement willen uitsluiten, om vervolgens echter in een daarop weer volgende passage van het Voorlopig Verslag te kennen te geven dat zij zich wel realiseren, dat in verband met de betaling der heffingen in de eerste plaats een zekere periode voor het vermogens-changement nodig is. De eerste ondergetekende ziet hierin een hinken op twee gedachten en wel als gevolg van het feit, dat deze leden enerzijds de bekoering ondergaan, welke schuilt in de simplistische wijze van afwikkeling der geldzuivering — waarbij wordt volstaan door omzetting van alle excedenten aan geblokkeerd tegoed in een langlopende staatslening — doch anderzijds terugschrikken voor de funeste gevolgen van zulk een oplossing.

Aangezien de hier aan het woord zijnde leden tenslotte erkennen, dat het noodzakelijk is om in het kader van de afwikkeling der geldzuivering aan de houders van excedenten aan geblokkeerd tegoed de gelegenheid te geven deel te nemen aan het vermogens-changement en dat de gedachte om het excedent in een lening om te zetten niet onmiddellijk kan worden verwezenlijkt, wil de eerste ondergetekende de vele tegen zulk een lening aan te voeren bezwaren hier niet breed uitmeten. Het zij hem vergund te wijzen naar hetgeen hij in dit verband heeft opgemerkt in de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag van de Eerste Kamer met betrekking tot het wetsontwerp Vermogensheffing ineens.

Naar aanleiding van hetgeen de hier aan het woord zijnde leden aanvoerden als argumenten ten gunste van hun leningsplannen wil de ondergetekende nog opmerken dat de ter beschikking van spaar- en boerenleenbanken, van institutionele beleggers en van particuliere beleggers staande vrije middelen bij lange na niet voldoende zijn om het te verwachten grote aanbod van niet geblokkeerd geld verworven obligaties ener milliardlening op te vangen, zodat een ernstige koersdaling op de obligatiemarkt niet zou kunnen worden voorkomen.

In het kader van de door de eerste ondergetekende ontworpen liquidatieregeling kan de automatische omzetting van excedenten aan geblokkeerd tegoed in een Staatslening — verondersteld

Verlenging van de machtiging als is bedoeld in art. 1, eerste lid, van het Machtigingsbesluit geldzuivering (Stbl. no. F 133).

dat deze lening onmiddellijk verhandelbaar zou moeten zijn — als ten enenmale averechts worden beschouwd. Verre van de verstoringen van het noodzakelijke vermogens-changement op te vangen zou toch een zodanige automatische omzetting de bedoelde verstoringen accentueren. Het vermogensaanbod zou in dat geval worden uitgeoefend zowel door de contribuabelen die moeten liquideren, als door de houders der nieuwe obligaties die naar vrij geld streven. Een dérouté van de kapitaalmarkt zou in dat geval met recht moeten worden gevreesd zelfs, indien het rentepercentage van bedoelde lening op $3\frac{1}{2}$ % of hoger zou worden gesteld. Het vergoeden van een hogere rente over zulk een lening dan de thans voor Overheidsleningen geldende rente van 3 % zou slechts tot gevolg hebben, dat de reeds nu bestaande Overheidsleningen in geval van het aan de markt komen van een lening, als door de hier aan het woord zijnde leden wordt bedoeld, relatief nog sterker in koers zouden dalen.

De uitgifte van een lening, zoals door deze leden is bedoeld, zou dan ook alleen kunnen plaats vinden onder voorwaarde, dat zij slechts geleidelijk verhandelbaar werd gesteld. In dat geval echter brengt de voorgestelde lening geen enkel novum, vermits de mogelijkheid om op een Staatslening in te schrijven reeds tot de door de eerste ondergetekende ontworpen opties behoort. Degenen, die op een zodanige lening prijs stellen, zijn in dat geval geholpen indien zij opteren voor de investeringsrekening.

Degenen, die pleiten vóór de hier bedoelde Staatslening, pleiten dus voor een mogelijkheid die reeds is voorzien. Voor zover zij *uitsluitend* omzetting van geblokkeerde excedenten in een Staatslening wensen, ontdoen zij echter het ontworpen systeem van een aantal keuzemogelijkheden die de eerste ondergetekende hoogst belangrijk acht. Met de wens om een deel van het excedent om te zetten in een Staatslening (ten aanzien waarvan rentetype en looptijd nog in het midden zijn gelaten) is de eerst ondergetekende derhalve bij voorbaat accoord. Tegen de wens om aan deze mogelijkheid alle andere opties op te offeren meent hij zich echter nadrukkelijk te moeten verzetten.

De hier aan het woord zijnde leden, die een onmiddellijke vrijgave van alle op deposito- en investeringsrekening geplaatste excedenten aan geblokkeerd tegoed bepleiten, schijnen hierbij over het hoofd te zien, dat bij gevolggeving aan hun suggestie tussen de verschillende opties niet langer een evenwicht zou bestaan, doordat twee der te kiezen opties regelrecht de weg naar vrij geld zouden openen. In de praktijk zou zulks er op neer komen, dat vrijwel het gehele excedent aan geblokkeerd tegoed rechtstreeks zou worden gedeblokkeerd, waardoor het resultaat der geldzuivering met één slag zou worden vernietigd. Stellen deze leden zulke rechtstreekse vrijgeving, welke weer in schrill contrast staat tot hun leninggedachte, voor als een maatregel welke het vertrouwen ten zeerste zal versterken, de eerste ondergetekende is van mening dat juist het de deur wagenwijd openzetten voor inflatie het vertrouwen een onherstelbare schok zou toebrengen.

Na het afleggen van de moeilijke weg, welke geleid heeft tot de sanering van ons geldwezen, zou zulks een zakelijk en psychologisch beslist niet te verantwoorden daad betekenen. Bovendien is de om monetaire reden noodzakelijke ontdooiingstermijn niet zo bezwaarlijk, doordat men vrij kan beslissen welke optie men zal kiezen. Door een minimum aan de jaarlijkse vrijgeving op deposito-rekening te stellen kan worden bereikt, dat de kleinere deposito-rekeningen eerder dan in vijf jaren zijn ontdooid, terwijl bedrijven die daaraan dringende behoefte hebben in de gelegenheid gesteld kunnen worden hun investeringscertificaten vervroegd verhandelbaar gesteld te krijgen.

Het in de Memorie van Toelichting op het onderhavige wetsontwerp door de eerste ondergetekende neergelegde plan van afwikkeling is er op gebaseerd, dat het excedent aan geblokkeerde tegoed na de normale inning van de voorlopige aanslagen in de heffingen geheel zal zijn geliquideerd en zal zijn omgezet in andere vermogenswaarden, welke alle gemiddeld nog 3 jaar moeten wachten om tot de vrije sfeer te worden toegelaten, sommige ineens na 3 jaar, andere geleidelijk doch in 5 jaar (hetgeen gemiddeld overeenkomt met na 3 jaren ineens vrij), al naar de aard van de optie. De eerste ondergetekende, die beslist van mening is, dat van een „ontdooiingstermijn” niet kan worden afgezien zonder het resultaat der geldzuivering in de waagschaal te stellen, is echter gaarne bereid de verzekering te geven dat hij tot verkorting van de thans door hem overwogen termijn zal overgaan, zodra de ervaring heeft geleerd dat zulks mogelijk is.

De op bladzijde 3, eerste alinea, van het Voorlopig Verslag aan het woord zijnde leden, die in principe wel bereid zijn de door de eerste ondergetekende gevraagde machtiging te verlenen, suggereren echter de termijn waarvoor deze machtiging ware te verstrekken, te stellen op een half jaar in plaats van op een heel jaar, om vervolgens de afwikkeling der geldzuivering verder bij de wet te regelen.

Het komt de ondergetekende voor dat deze termijn van een half jaar onvoldoende lang is. De normale termijn voor de inning van de *voorlopige* aanslagen in de beide heffingen duurt steilig een jaar. Gedurende deze termijn worden de excedenten aan geblokkeerd tegoed door de fiscus geleidelijk vrijgegeven en zal zich het vermogens-changement moeten voltrekken. Gedurende deze gehele termijn zal het ongetwijfeld noodzakelijk kunnen blijken in het proces der afwikkeling corrigerend in te grijpen; aangezien wel mag worden aangenomen dat de voldoening der beide heffingen gepaard zal gaan met spanningen op geld- en kapitaalmarkt, die echter onder invloed van externe factoren nog belangrijk zouden kunnen worden vergroot. De eerste ondergetekende acht het niet mogelijk om na een half jaar, wanneer men nog midden in de problemen zit, reeds definitief te zeggen, hoe de bedoelde wet zou moeten luiden. Hij meent dan ook, het voorstel om de termijn van verlenging der beperkte machtiging te stellen op een half jaar beslist te moeten afwijzen.

De eerste ondergetekende kan zich echter wel aangetrokken voelen tot de gedachte om na het verstrijken van de — zij het dan op een jaar te stellen — termijn waarvan de beperkte machtiging thans is gevraagd, bij de Staten-Generaal een ontwerp van wet in te dienen, waarin een regeling wordt gegeven voor alle alsdan nog hangende kwesties.

Het zij de eerste ondergetekende vergund de andere leden, die zich zeer wel konden verenigen met het denkbeeld de afsluiting der geldsanering bij de wet te regelen te verwijzen naar hetgeen hierboven werd opgemerkt.

Dat de voorlopige aangiften voor de vermogensaanwasbelasting reeds voldoende gegevens hebben verschaft, moet hij ten stelligste tegenspreken.

Aan sommige leden, die er op wezen dat het na de inning der heffingen overblijvende excedent aan geblokkeerd tegoed nog zal worden vergroot doordat in de leningvoorwaarden der 3 % dollarlening de bepaling is opgenomen dat de obligaties in deze lening bij de voldoening der aanslagen in de heffingen a pari in betaling kunnen worden gegeven, moge de eerste ondergetekende antwoorden dat aan deze bepaling geen zelfstandige waarde kan worden toegekend, nu in artikel 42 van de Wet op de Vermogensaanwasbelasting en artikel 33 van de Wet Vermogensheffing ineens reeds is bepaald dat staatsfondsen kunnen gebruikt worden ter voldoening der heffingen. Voor het overige moge hij deze leden verwijzen naar hetgeen reeds hierboven werd opgemerkt met betrekking tot deze faculteit. De Grootboekinschrijvingen, welke zullen ontstaan, indien de Staat de aandelen van De Nederlandse Bank zal naasten, zal krachtens de beide hierboven aangehaalde wetsartikelen mede gebruik kunnen worden gemaakt voor de betaling der heffingen.

Uitgaande van het principe dat belastingen over latere jaren dan 1945 betaald dienen te worden uit het in deze latere jaren verdiende inkomen, komt het de eerste ondergetekende voors hands niet wenselijk voor om, zoals verscheidene leden zouden wensen, de mogelijkheid te openen deze nieuwe belastingen te voldoen uit geblokkeerd tegoed, althans niet bij een algemeen gelden beschikking. In individuele gevallen van grote betalingsmoeilijkheden wil hij zulks echter in overweging nemen. Aan deze leden moge de eerste ondergetekende verder nog, ter beantwoording van de door hen gestelde vraag, mededelen, dat het deelnemen aan het vermogenschangement door houders van excedenten aan geblokkeerd tegoed slechts zal worden toegestaan met vergunning van De Nederlandse Bank, die daarbij als voorwaarde zal stellen, dat de verkoper het hem toekomstende provenu aan geblokkeerd geld rechtstreeks aan de fiscus doet overdragen.

Sommige leden vroegen of het voor de deposito-rekening gestelde maximum niet zou kunnen worden verhoogd. De eerste ondergetekende, die er om monetaire redenen bezwaar tegen heeft dit maximum voor elke houder van een excedent aan geblokkeerd tegoed, ongeacht de herkomst er van, te verhogen, kan deze leden echter mededelen, dat het reeds in zijn voor-nemen alg om aan werkelijke spaarders, die ook reeds vroeger bij spaarbanken tegoeden als blijvende belegging bij spaarban-

ken aanhielden tot een hoger bedrag dan f 5000 in de gelegenheid te stellen tot dit hogere bedrag gebruik te maken van de faciliteit der deposito-rekening, opdat deze spaarders hun oude spaargelden bij de spaarbanken zullen kunnen laten staan. De wenselijkheid die hier wordt bepleit en waaraan de eerste ondergetekende gehoord geeft, toont eens te meer aan, dat het door vele leden elders bepleite systeem om alle excedenten zonder uitzondering om te zetten in een Staatslening als in hoge mate ondoelmatig moet worden beschouwd. Voor het stellen van een minimum van f 1000 voor het jaarlijks vrij te geven bedrag kan de eerste ondergetekende om monetaire redenen weinig gevoelen. Hij acht een dergelijke maatregel voor de voor de werkelijke spaarders van weinig belang, doch is van mening, dat zij slechts zal leiden tot een in te snel tempo opvragen van oneigenlijke spaargelden.

De door enkele leden gemaakte opmerking, dat de begrippen „excedent aan geblokkeerd geld van f 5000” en „kleinere spaarders” elkaar niet dekken is ten dele juist. Al zullen zij, die van de optie-rekening gebruik maken, voor het overgrote deel behoren tot de kleinere spaarders, anderzijds zullen ongetwijfeld ook overschotten van veel grotere geblokkeerde tegoden tot een bedrag van f 5000 op een depositio-rekening geplaatst kunnen worden. Hier te streven naar perfectionisme zou echter betekenen het geven van ingewikkelde voorschriften. De ondergetekende heeft dit willen vermijden en heeft daarom gestreefd naar een eenvoudige regeling, welke in elk geval de eigenlijke kleinere spaarders ten goede komt.

De eerste ondergetekende kan de vele leden, die vroegen of het juist is dat aan spaarbanken en boerenleenbanken voor het continueren van de zgn. liquiditeitsrekening onder andere bezwarende voorwaarden de eis is gesteld dat zij zich zullen verbinden in de toekomst geen gelden van hun liquiditeitsrekening op te nemen, tenzij de eerste ondergetekende de aan de op te nemen gelden te geven bestemming heeft goedgekeurd, antwoorden dat op het ogenblik besprekingen worden gevoerd met de betrokken instellingen, over de voorwaarden waaronder bedoelde continuering zou kunnen plaats vinden. De nu afken instellingen, die thans hebben verzocht de regeling te mogen lopende regeling is destijds getroffen op verzoek van de betrokken continueren op nader overeen te komen voorwaarden. Gezien het feit dat deze besprekingen nog gaande zijn komt het de eerste ondergetekende niet wenselijk voor hieromtrent nadere mededelingen te doen. Hij wil slechts opmerken dat het genoemde instellingen vrij zal staan om, indien zij van een continuering der regeling zouden afzien, de door haar op liquiditeitsrekening gestorte gelden met inachtneming der dienaangaande in de oude overeenkomst gestelde bepalingen, terug te vragen ter belegging op een wijze zoals zij dit zelf wensen. Het is de eerste ondergetekende niet bekend dat de houders dier liquiditeitsrekeningen de laatste tijd voor belangrijke bedragen schatkistpapier zijn gaan kopen en het komt hem ook weinig waarschijnlijk voor dat de zeer grote bedragen, voor welke in de afgelopen maand meer aan schatkistpapier is gekocht dan er verviel, afkomstig zouden zijn van de zijde der spaar- en boerenleenbanken, die haar vrije gelden destijds vrijwel geheel op de liquiditeitsrekening hebben gestort, welke rekening tot 1 Juli jl. nog steeds een enigszins stijgend verloop toonde. De onderstelling dat de verlaging van het discontotarief voor schatkistpromessen verlaagd zou zijn geworden met het oog op de grote aankopen van de zijde van bedoelde instellingen berust op verkeerde gronden.

Aangezien qua rendement de storting op liquiditeitsrekening voor de spaar- en boerenleenbanken aantrekkelijker is dan het in portefeuille nemen van schatkistpapier zijn de belangen dezer instellingen bij schatkistpapier betrekkelijk gering. De recente verlaging van het disconto voor schatkistpromessen kan dan ook de aan inleggers te vergoeden rente niet beïnvloeden.

De op pagina 3 der Memorie van Toelichting bedoelde lening, waarin excedenten aan geblokkeerd tegoed, die in het kader van het vermogens-changement of van de afwikkeling geen bestemming mochten vinden, eventueel zouden kunnen worden omgezet, dient naar de mening van de eerste ondergetekende een rentetype te hebben dat overeenkomt met de ten tijde van uitgifte geldende rentevoet voor langlopende Staatsleningen. Hoewel formeel bezien de thans gevraagde machtiging tevens zou kunnen strekken tot het aangaan van een lening als hier is bedoeld, is de eerste ondergetekende voornemens, voor zover de hem verstrekte machtiging tot het aangaan van Staatsleningen daarvoor ontoereikend zijn, ter zake van zulk een uitgifte bij een wet medewerking van de Staten-Generaal te vragen.

Het door enkele leden aangevoerde bezwaar tegen de voorgenomen regeling ten aanzien van de aankoop van effecten met een excedent aan geblokkeerd geld dat dergelijke effecten gedurende de tijd van drie jaar niet verhandelbaar zullen zijn kan naar het oordeel van de eerste ondergetekende voor beleggers, voor wie deze optie ook is bedoeld, niet zo zwaar wegen omdat het te allen tijde mogelijk zal zijn de gedeponeerde effecten te vervangen door andere effecten van gelijke beurswaarde. De belegger heeft dus steeds de gelegenheid wijzigingen aan te brengen in de samenstelling van zijn gedeponeerd effectenbezit. Het komt hem voor dat de verdeling van gedeponeerde effecten onder de gerechtigden tot een nalatenschap geen moeilijkheden hoeft op te leveren. In zulk een geval zou het depôt zo nodig kunnen worden gesplitst onder verrekening van kleine verschillen in vrij geld. In geval van liquidatie van een onderneming en van faillissement kan gemakkelijk incidenteel een oplossing voor eventuele moeilijkheden worden gevonden.

De eerste ondergetekende zal de door enkele andere leden geopperde gedachte de mogelijkheid te openen om uit excedent aan geblokkeerd tegoed op polis gesloten leningen af te lossen in nadere overweging nemen. Hij is voornemens polissen ter zake van overeenkomsten van levensverzekering gesloten tegen betaling van koopsom ineens in excedent aan geblokkeerd geld, de eerste drie jaren niet afkoopbaar of beleenbaar te maken, opdat deze optie, wat „ontdooingsleningen” betreft, in evenwicht zal blijven met de andere opties.

In de Memorie van Toelichting is op blz. 2 in de twaalfde regel terecht het woord „deflatoire” gesteld, aangezien grote liquidaties van vermogenswaarden een belangrijke prijsdaling ten gevolge zouden kunnen hebben. Natuurlijk moet er wel voor worden gewaakt, dat de wijze der afwikkeling er aan de andere kant toe zou leiden een prijsstijging, d.w.z. een inflatoir effect, ten gevolge te hebben.

Het komt de eerste ondergetekende voor, dat de inlevering der bankbiljetten van f 100 in geen rechtstreeks verband staat tot de quaestie der afwikkeling der geldzuivering. Hij zal zich echter ter zake van de hier naar voren gebrachte klachten met De Nederlandse Bank in verbinding stellen. Indien de verkregen inlichtingen daartoe aanleiding geven, zal hij met De Nederlandse Bank in overleg treden om maatregelen te treffen tot ondervanging van gebleken bezwaren.

De Minister van Financiën,

P. LIEFTINCK.

De Minister van Justitie,

J. H. VAN MAARSEVEEN.

496. 6.

NOTA.

(Bijlage bij Memorie van Antwoord.)

HET VERLOOP VAN DE GELDZUIVERING SEDERT MEI 1946

In het Witboek betreffende de maatregelen tot zuivering van het geldwezen in Nederland heeft de ondergetekende openbare verantwoording afgelegd van het door hem op het gebied van de monetaire sanering gevoerde beleid tot medio Mei 1946.

In het navolgende zal in grote trekken een beeld worden gegeven van hetgeen nadien terzake is geschied. Achtereenvolgens zal hiertoe aandacht worden gewijd aan het algemene deblokkeringsbeleid, de maatregelen betreffende de vergoeding van de tegenwaarde van buitenlandse activa, de maatregelen betreffende het kapitaalverkeer en de maatregelen op fiscaal gebied.